

RESULTATEN NESTKASTMONITORING EIKELMUIS

Notitie van de Zoogdiervereniging:

DATUM	6 FEBRUARI 2019
PROJECTNUMMER	2018.032C
PROJECTNAAM	EIKELMUISMONITORING 2018
OPDRACHTGEVER	PROVINCIE LIMBURG
ONDERDEEL	
MEMO	N2019004
AUTEUR(S)	E. VAN NORREN
PROJECTLEIDER	E. VAN NORREN
DOCUMENTNUMMER	1

Inleiding

In 2016 zijn in Rijswijk eikelmuizen aangetroffen, ver buiten hun natuurlijk verspreidingsgebied. De dieren zijn na een tijdelijk verblijf in GaiaZOO in 2017 uitgezet op de Bemelerberg. De ontheffing (Provincie Limburg, 2017) en het monitoringsplan (Kuiters, 2017) geven de verplichting om deze dieren gedurende vijf jaar te monitoren middels halfjaarlijkse nestkastmonitoring door vrijwilligers, georganiseerd door de Zoogdierverseniging. Op 12 februari en 15 oktober 2018 zijn deze nestkastcontroles uitgevoerd op de Bemelerberg. Ook is een nestkastcontrole uitgevoerd op 23 juli 2018 voor het kunnen bijplaatsen van eikelmuizen uit GaiaZOO. Deze memo geeft de resultaten van deze drie nestkastmonitoringsrondes.

Methode

De methode om kasten te controleren is beschreven in Kuiters (2017) en komt er, kort samengevat op neer, dat alle nestkasten op de Bemelerberg worden geopend en gecontroleerd op de aanwezigheid van eikelmuizen of eikelmuisnesten.

De controle in februari is specifiek gericht op het vaststellen van aanwezigheid, verspreiding en aantallen eikelmuizen in winterslaap.

De controle in juli wordt uitgevoerd door GaiaZOO in combinatie met het uitzetten van eikelmuizen. Door controle van de kasten is duidelijk waar nog onbewoonde kasten zijn die gebruikt kunnen worden voor het loslaten van eikelmuizen uit gevangenschap.

De controle in oktober is enerzijds bedoeld om de aanwezigheid van eikelmuizen vast te stellen en anderzijds om oude nesten van vogels, bosmuizen, etc. te verwijderen.

Op lange termijn kunnen deze gegevens mogelijk een rol spelen bij het berekenen van trends in populatieontwikkeling. De wijze van monitoren sluit aan op de monitoring van eikelmuis kasten in Vlaanderen.

Voorafgaande aan het openen van een nestkast wordt met behulp van een transponderreader de nestkast gecontroleerd op de eventuele aanwezigheid van gechipte eikelmuizen. De informatie van gechipte eikelmuizen kan gebruikt worden om informatie te verzamelen over overleving en leeftijd van teruggevonden eikelmuizen. Vervolgens wordt de nestkast voorzichtig geopend om visueel het aantal aanwezige dieren (ook dieren zonder transponder) vast te stellen. Hierbij wordt de tijdsduur van de visuele inspectie zoveel mogelijk beperkt om verstoring te voorkomen. De eventuele aanwezige eikelmuizen in de kast worden niet gehanteerd.

De eikelmuis kasten worden éénmaal per jaar schoon gemaakt tijdens de monitoringsronde van oktober. Deze schoonmaakronde is met name bedoeld om oude

vogelnesten te verwijderen. Schoonmaken vindt alleen plaats als er geen recente sporen zijn van eikelmuisen. Als er sprake is van oude, bevuilde en/of natte eikelmuisnesten, dan wordt het nestmateriaal wel verwijderd. Verse of bewoonde nesten worden niet verwijderd. Bij twijfel over de ouderdom wordt het nestmateriaal op de grond onder de nestkast gelegd. Mocht de kast onverhoopt toch bewoond blijken, dan is de ervaring in Vlaanderen dat het nestmateriaal weer in hoog tempo in de nestkast wordt gestopt.

Het schoonmaken van de houtbeton nestkasten gebeurt door aan de voorkant de afneembare voorwand te verwijderen. Houten kasten hebben een afneembaar deksel. In alle gevallen hoeft de kast niet van de boom te worden gehaald.

Resultaten

De nestkastcontroles in 2018 zijn uitgevoerd onder leiding van Roos Kuiters (feb), Tjerk ter Meulen (jul) en Ellen van Norren (okt), in samenwerking met de Vogelwerkgroep Bemelen en in afstemming met Limburgs Landschap.

Van de 93 nestkasten waren er 19-46 in gebruik, waarvan 15-17 met eikelmuisnesten en 2-31 door overige muizensoorten. In februari zijn geen eikelmuisen aangetroffen, in juli zijn drie eikelmuisen aangetroffen en in oktober vier eikelmuisen.

De kasten zijn opgehangen op en rond de Bemelerberg (deelgebieden Akker, Vuursteengroeve, Bemelerberg) en het Koelebosch (deelgebieden Grub en Koelebosch). De resultaten worden per deelgebied besproken. In tabel 1 staat het eindresultaat over 2018.

Akker

Ten westen van de Bemelerberg ligt een akker met een strook struweel bestaande uit vruchtdragende struiken en bomen. In dit gebied zijn in juni 2017 10 houtbeton nestkasten opgehangen. Op deze locatie zijn in 2017 geen dieren uitgezet, in 2018 zijn er twee nestkasten opgehangen met eikelmuisen, maar het is onbekend met hoeveel dieren. Bij de nestkastmonitoring zijn in juli en oktober 6 nestkasten met verse nesten en/of eikelmuisen aangetroffen. In juli en oktober is een eikelmuis met transponder aangetroffen (individueel afkomstig uit gevangenschap).

Vuursteengroeve

Ten zuidwesten van de Bemelerberg loopt een pad waarlangs de vuursteengroeve ligt. Op deze locaties waren 19 nestkasten opgehangen (10 hout en 9 houtbeton), waarvan er nu nog 18 hangen. Deze kasten zijn in 2018 niet door eikelmuisen gebruikt. Wel zijn

overige muizen(sporen) aangetroffen in februari en oktober. In dit gebied zijn in juni 2017 tien eikelmuisen uitgezet, in 2018 niet.

Grub

Ten zuiden van de Bemelerberg loopt een holle weg naar het Koelebosch, dit deelgebied wordt de Grub genoemd. In juni 2017 zijn hier 5 lege houten nestkasten opgehangen. In dit gebied zijn geen dieren uitgezet. Deze kasten zijn in 2018 niet door eikelmuisen gebruikt. Wel zijn overige muizen(sporen) aangetroffen in februari en oktober. Interessant te vermelden is dat de noordelijke buurman van de Grub, Hans Drummen, melding heeft gemaakt van zes eikelmuisen in zijn houtstapel. Hij heeft ze eenmalig gezien.

Koelebosch

Ten zuidoosten van de Bemelerberg ligt het Koelebosch bestaande uit een hellingbos met loofbomen en ondergroei van vruchtdragende struiken. In dit deelgebied hingen 32 nestkasten (11 hout, 21 houtbeton). Er zijn in juni 2017 acht eikelmuisen en in aug 2017 15 eikelmuisen uitgezet. In 2018 zijn er zes nestkasten met eikelmuisen (aantal onbekend) uitgezet.

Bemelerberg

Ten oosten van de Bemelerberg zijn 29 nestkasten (19 hout en 10 houtbeton) opgehangen. In dit deelgebied zijn in augustus 2017 11 eikelmuisen uitgezet. In 2018 zijn er 2 nestkasten met eikelmuisen (aantal onbekend) teruggeplaatst in dit deelgebied. Er zijn 4-5 nestkasten met eikelmuisen aangetroffen bij de nestkastmonitoring. In februari zijn 18 nestkasten met (sporen van) overige muizen aangetroffen, in juli en oktober ging het om 2 en 4 nestkasten met (sporen van) andere muizen.

Tabel 1: Resultaten nestkastmonitoring per deelgebied in feb, jul, okt 2018

	# nestkasten	# eikelmuisen			# nestkasten met eikelmuis nest			overige muizen/nesten		
		feb	jul	okt	feb	jul	okt	feb	jul	okt
Akker	10	0	1	1	2	6	6	3	0	0
Vuursteengroeven	18	0	0	0	0	0	0	3	0	2
Grub	5	0	0	0	0	0	0	3	0	1
Koelebosch	32	0	0	0	8	4	6	4	0	0
Bemelerberg	30	0	2	3	5	5	4	18	2	4
Totaal	93	0	3	4	15	17	16	31	2	7

DNA onderzoek keutels

In het kader van het project Voedselweb eikelmuis, dat wordt uitgevoerd door Stichting Bargerveen/Zoogdiervereniging met fondsen van het Wereldnatuurfonds, zijn bij de nestkastmonitoring ook keutels van eikelmuisen verzameld. De samenstelling en inhoud van de keutels zal met behulp van DNA onderzoek worden bepaald.

Conclusie

Van de 93 nestkasten waren er in februari, juli en oktober 19-46 in gebruik, waarvan 15-17 met eikelmuisnesten en 2-31 door overige muizen. In februari zijn geen eikelmuisen aangetroffen, in juli zijn drie eikelmuisen aangetroffen en in oktober vier eikelmuisen.

Literatuurlijst

Kuiters, R.S.M., M. La Haye & J.H. Beekman (2017). Monitoringsplan Rijswijkse eikelmuisen in de gemeente Eijsden-Margraten (Zuid-Limburg).

Provincie Limburg (2017). Ontheffing Wet Natuurbescherming, Verplaatsing Rijswijkse eikelmuisen, zaaknummer 2017-203120, kenmerk 2017/44250, 22 juni 2017.

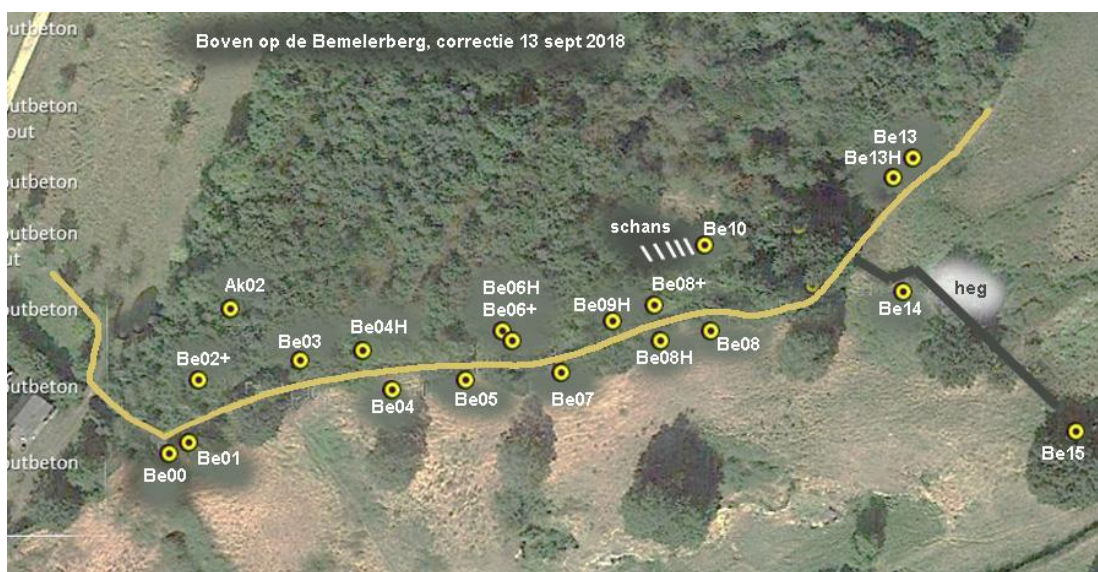

Figuur 1: Twee eikelmuisen (beiden mannetjes) in houten kast BE08 in deelgebied Bemelerberg, oktober 2018 (foto Ellen van Norren).

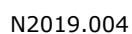
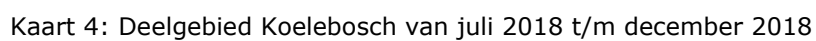
Kaart 1: Kaart met nestkasten 2017 t/m juni 2018, excl. nestkasten 'Akker', zie daarvoor de kaart van 2018.

Kaart 2: Deelgebied Bemelerberg van juli 2018 t/m december 2018

Kaart 3: Deelgebied Grub van juli 2018 t/m december 2018

Kaart 5: Deelgebied Vuursteengroeve en Akker van juli 2018 t/m december 2018

